

МАСЛЕННИКОВ

Євген Іванович
evgenmaslennikov@ukr.netд.е.н., доцент, професор
кафедри економіки та
управління, Одеський
національний університет
імені І.І. Мечникова

УДК 330.341

ФАКТОРИ ТРАНСФОРМАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В
УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ
ІНТЕГРАЦІЇFACTORS TRANSFORMATION OF THE
NATIONAL ECONOMY IN THE
EUROPEAN INTEGRATION

КРАВЧЕНКО

Вадим Ігорович
vuyucc@yandex.uaстудент Економіко-правового
факультету, напряму підготовки
"Облік і аудит", Одеський
національний університет імені
І.І. Мечникова

У статті визначенні основні групи факторів які впливають на трансформаційні процеси у державі. Розглянутий вплив факторів на національну економіку.

В статье определении основные группы факторов влияющих на трансформационные процессы в государстве. Рассмотрено влияние факторов на национальную экономику.

The article defining the main groups of factors that affect the transformation processes in the country. The influence factors on the national economy.

Ключові слова: економіка, трансформаційні процеси, європейська інтеграція, фактори, розвиток, експорт, імпорт, прогрес

Ключевые слова: экономика, трансформационные процессы, европейская интеграция, факторы, развитие, экспорт, импорт, прогресс

Keywords: economy, transformation processes, European integration, factors, development, export, import, progress

ВСТУП

Трансформація Української економіки спричинена інтеграцією до Європейського союзу, це потребує визначення факторів які впливають на економічний клімат в державі. Так у науковій літературі цьому питанню присвячено праці таких українських науковців, як В. Базилевич, В. Геєць, Н. Гражевська, С. Мочерний, А. Чухно [1], та інші. Заслужують на увагу дослідження науковців з інших посткомуністичних країн, перед якими стояли схожі з Україною завдання перебудови економіки та країн "близького зарубіжжя", автори яких узагальнили практику соціально-економічних перетворень у ряді європейських країн, зокрема: Л. Абалкін, А. Антошевський, А. Колодій, К. Ковальчик, Л. Бальцерович та інші. У літературі є багато точок зору з приводу факторів які впливають на трансформаційні процеси у державі, але біль розповсюдженими є розділ факторів на зовнішні та внутрішні.

МЕТОЮ СТАТТІ є дослідження основних факторів які впливають на трансформацію національної економіки.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

При дослідженні теоретичних питань інформаційну базу склали праці відомих вчених, фахівців-

практиків щодо трансформації економічної системи країни, статті періодичних видань.

РЕЗУЛЬТАТИ

Українська економіка почала свою трансформацію у зв'язку з інтеграцією до Європейського союзу. Так структурна реформація економіки проходить під впливом сукупності факторів. Фактори які впливають на структурі зміни економіки слід ділити на внутрішні та зовнішні [2]. На класифікацію внутрішніх факторів є різні точки зору, найбільш розповсюдженою є точка зору, що їм притаманні ряд базових факторів. Так до базових факторів відносять: науково-технічний прогрес, удосконалення виробничих потужностей, змінна індивідуальних та суспільних потреб та розвиток виробничих зв'язків тощо.

Кожна група цих індикаторів має різний вплив на структурні зміни національної економіки, також слід відмітити їх дія на економіку є не постійною та змінюється в залежності від прийнятої економічної політики в державі. Так на сьогоднішньому етапі трансформації національної економіки найбільш суттєвими є фактори, які пов'язані з природно-кліматичними умовами та впровадженням європейських стандартів. До цієї групи факторів відносять: нормативно-правове забезпечення, накопиченні нау-

кові, інтелектуальні та матеріальні цінності. Україна найбільша за площею держава у Європі та має десяту частину запасу чорнозему у світі, біль ніж 44% території України займає чорнозем. Також на території України містяться великі запаси природних ресурсів: природного вугілля, залізної руди, марганцевої руди та колійної солі. Так забезпеченість України природними ресурсами дає змогу ефективно розвивати внутрішнє виробництво.

Національна економіка забезпечена природними ресурсами, з точки зору дії на структуру економіки це позитивний фактор, але потрібно зауважити, що сам по собі фактор не гарантує позитивний вплив на економіку. Основним завданням держави є не тільки володіння цими ресурсами а і ефективно його використання.

На даному етапі розвитку Україна не використовує весь природний потенціал яким володіє. Це пов'язано з вибраною економічною політикою в державі. Також слід пам'ятати, що Україна починаючи з 1991 року переходила від планової до ринкової економіки, що супроводжувалось становленням нових інституціональних систем управління державою. Так 1991 року був обраний курс на розвиток аграрного сектору економіки, який діє і по тепер, це засвідчує структура експорту держави, в якому переважає продукція рослинного походження. Так при економічному прогнозуванні слід виходити з того, що з ростом рівня технологічного розвитку знижується залежність від природних ресурсів.

Велике значення на структурні пропорційні зміни національної економіки має науково-технічний прогрес (НТП). Наука давно вже розвинулась до великої галузі, та стала структуроутворюючим фактором економіки. Вплив цього фактору багатогранний, так збільшення впливу науки на виробництво не лише підвищить ефективність виробництва, а й залучить більшу кількість інвестицій. Впровадження досягнень НТП позволит

сформувати прогресивну структуру виробництва. Це дасть змогу скоротити затрати на виготовлення продукції, часткову чи повну автоматизацію виробництва, що у свою чергу спричинить звільнення трудових ресурсів та перерозподіл їх до сфери послуг, що позитивно вплине на розвиток соціальної структури економіки.

Дія НТП як структуроутворюючого фактора економіки проявлятися через ряд напрямків: швидкий розвиток науки і техніки, збільшення кількості наукових діячів, збільшення витрат на сферу науки, збільшення ролі наукомісткої промисловості і створення нових професій. Проведений аналіз дії НТП на розвиток української економіки показав низку проблем. По- перше рівень розробки та впровадження розробок НТП залишається низьким. По- друге не достатнє фінансування наукової сфери, що спричиняє відсталість національних розробок в порівнянні з світовими. В третій як моральна так і фізична застарілість основних засобів на підприємствах України. Із-за цих факторів національна продукція залишається не конкурентоспроможною на світовому ринку, та матеріалоемною.

Також слід виділити серед внутрішніх факторів як впливають на формування структури національної економіки є індивідуальні потреби людей. Його суть полягає в всебічному розвитку людини, що служить критерієм формування потреб, які впливають на попит. Є потреби які завжди залишаються та прагнуть покращення рівня та якості життя людини. Так досвід світового економічного розвитку дозволяє зробити висновок, що економічна сила держави все більше залежить від збільшення вкладень в кожен конкретну людину. Отже внутрішні фактори повинні сприяти розвитку національного виробництва, за рахунок науково-технічного прогресу, та орієнтуватися на покращення якості життя громадян своєї держави.

Таблиця 1

Розвиток світової економіки

Світовий об'єм виробництва	2014	2015	2016
США	3,4	3,1	3,2
Німеччина	1,8	1,9	1,9
Канада	2,5	1,2	1,5
Франція	0,2	1,1	1,1
Італія	-0,3	0,8	1,0
Україна	1,9	-0,6	0,9
Обсяг світової торгівлі (товари і послуги)			
Імпорт			
Країни з розвинутою економікою	3,5	4,3	3,4
Країни з ринком, що формується і країни, що розвиваються	3,7	0,5	3,0
Експорт			
Країни з розвинутою економікою	3,5	3,4	2,5
Країни з ринком, що формується і країни, що розвиваються	3,1	1,7	3,8

Зовнішні фактори впливу на трансформацію національної економіки визначаються станом світової економіки і економіки тих держав, які є стратегічними партнерами України, також процеси світової

економіки та майбутнім вступом України до Європейського союзу. Позитивний вплив росту світової економіки на розвиток України пов'язано з тим, що зріс попит на ресурси якими володіє держава.

Найбільший вплив на національну економіку здійснює динаміка загальносвітової економічної системи. Так по даним МВФ динаміка росту світової економіки остається позитивною. Динаміка розвитку світової економіки за даними [3] представлено в табл. 1.

Виходячи з даних по об'єму виробництва у всіх держав спостерігається ріст обсягів виробництва, що

свідчить про розвиток світової економічної системи. Це також означає збільшення експортно/імпортних відносин між державами. Так для України це дасть змогу змінити негативне сальдо зовнішньоторговельний балансу.

Зовнішньоторговельний баланс України за 2005-2016 роки за даними [4] представлено в табл. 2.

Таблиця 2

Зовнішньоторговельний баланс України з 2005 по 2016 роки

Номінальний ВВП, за рік	Експорт товарів і послуг, % ВВП		Імпорт товарів та послуг, % ВВП		Сальдо (експорт- імпорт), % ВВП		
2005	441452	227252	51.5%	-223555	-50.6%	+3697	+0,8
2006	544153	253707	46.6%	-269200	-49.5%	-15493	-2,8
2007	720731	323205	44.8%	-364373	-50.6%	-41168	-5,7
2008	948056	444859	46.9%	-520588	-54.9%	-75729	-8,0
2009	913345	423564	46.4%	-438860	-48.0%	-15296	-1,7
2010	1082569	549365	50.7%	-580944	-53.7%	-31579	-2,9
2011	1316600	707953	53.8%	-779028	-59.2%	-71075	-5,4
2012	1408889	717347	50.9%	-835394	-59.3%	-118047	-8,4
2013	1454931	681899	46.9%	-805662	-55.4%	-123763	-8,5
2014	1566728	770121	49.2%	-834133	-53.2%	-64012	-4,1
2015	1979458	1044541	52.8%	-1084016	-54.8%	-39475	-2,0
2016	2383182	1174625	49.3%	-1323127	-55.5%	-148502	-6,2

Отже сукупність внутрішніх та зовнішніх факторів сильно впливає на розвиток національної економіки, визначає її основні тенденції та структурні зміни. Сучасний етап трансформації української економіки є кризовий, так- як обраний курс на інтеграцію з Європейським союзом потребує реформ як у внутрішній так і у зовнішній політиці держави.

ВИСНОВКИ

Отже на трансформаційні процеси національної економіки впливають фактор внутрішнього та зовнішнього макроекономічного середовища. Їх вплив різноманітний, починаючи з потреб кожної людини закінчуючи відносинами України з іншими державами. Сьогодні в Україні проводяться трансформаційні процеси, які потребують відповідної фінансової підтримки. Прийнятий на 2017 рік державний бюджет є дефіцитним, тому він потребує зовнішньої підтримки. Також ключовою тенденцією зміни структури національної економіки є перехід до нових європейських стандартів виробництва (ISO). Так, як національні стандарти якості є застарілими та не відповідають сучасним нормам по екології. Це дасть змогу державі підвищити рівень виробництва національного продукту, шляхом підвищення якості та зменшення матеріалоемності продукції за допомогою оновлення основних засобів на підприємствах та впровадження досягнень науково-технічного прогресу.

Список використаних джерел

1. Чухно А.А. Модернізація економіки та економічна теорія // Економіка України. – 2012. – № 10. – С. 24-33

2. Гражевська Н.І. Еволюція сучасних економічних систем: навч. посіб. / Н.І. Гражевська; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К.: Знання, 2011. – 287 с.

3. Міжнародний валютний фонд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/russian/index.htm>

4. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua>

5. Побережець О.В. Теоретико-методологічні та практичні засади дослідження системи управління результатами діяльності промислового підприємства: [моногр.] / О.В. Побережець. – Херсон: Видавництво: Грінь Д.С., 2016. – 348 с.

6. Масленников Є.І. Методологічні та практичні засади дослідження системи управління фінансовою стійкістю промислового підприємства [моногр.] / Є.І. Масленников. – Одеса: Прес-кур'єр, 2015. – 316 с.

7. Maslennikov E.I. Strategic assessment of the financial sustainability of the industrial enterprise: [Електронний ресурс] / E.I. Maslennikov // Економіка: реалії часу. – 2014. – № 6 (16). – С. 111-115. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/No6/111-115.pdf>.

8. Побережець О.В. Ідентифікація та класифікація нематеріальних активів та проблеми їх визначення: [Електронний ресурс] / О.В. Побережець, К.В. Іванова // Економіка: реалії часу. – 2012. – № 2 (3). – С. 98-104. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2012/No2/98-104.pdf>.